

О. І. ЛІАДІ

ПРАСЛОВ'ЯНСЬКИЙ ГІДРОНІМІКОН СЛОВЕНІЇ. I

Статтю присвячено проблемам реконструкції та етимології праслов'янського шару в гідронімії Словенії як частини західної зони південнослов'янського ареалу. Пропонована стаття — фрагмент більшого за обсягом дослідження з відповідної проблематики.

Ключові слова: етимологія, праслов'янський, праформа, гідронім, дериват.

Минуло майже п'ятдесят років після публікації фундаментальної праці Ф. Безляя зі словенської гідронімії «Slovenska vodna imena» (у двох частинах). Здійснений у ній фронтальний етимологічний аналіз водних назв дозволив автору розмежувати, з одного боку, архаїчні й порівняно пізні гідроніми слов'янського походження, а з другого — лексеми, що виникли в мовленні неслов'янського населення території сучасної Словенії (давні й пізні утворення). Дефініції зазначеної праці містять багатий матеріал, вилучений з пам'яток різного часу, що дозволяє простежити історію (еволюцію форми) тієї чи іншої назви. Ретельний аналіз словенських гідронімів, фіксація варіантів, обов'язкова географія споріднених із ними слов'янських утворень — усе це зробило дослідження Ф. Безляя незамінним довідником з етимології слов'янської гідронімії, без якого неможливо уявити будь-які серйозні пошуки в галузі топонімії взагалі. Крім того, ця праця є найповнішим (якщо не вичерпним) зібранням водних назв Словенії.

Однак сьогодні постає потреба осмислення зібраного в «Slovenska vodna imena» фактичного матеріалу з позицій сучасної науки, що в багатьох випадках передбачає уточнення гідронімних ізоглос, доповнення, корекцію й перегляд ряду етимологій. Але все це становить інтерес для етимології гідронімів загалом, для палеославістики ж актуальним є виокремлення з реєстру зазначеної праці (також із деяких інших джерел) гідронімів, сформованих у праслов'янську добу, тобто йдеться про інвентаризацію праслов'янського гідронімікону Словенії. Нижче даємо список словенських водних назв, аналіз яких, гадаємо, дозволяє кваліфікувати їх як реліктові слов'янські утворення.

**Ар̑нар̑аца* / **Ар̑нор̑утица* (?): слн. *Abn̑ca* — притока Ріки при Церклях на Гореньському, назву якої прочитують як *Aȓnaȓica* ~ *aȓno* (щодо фонетичної еволюції гідроніма див.: Bezljaj SVI¹, I, 35 із посиланням на Ф. Рамовша). Значні звукові трансформації (зокрема, синкопа кількох складів), що були наявні в словенських діалектах², не дозволяють упевнено говорити про первісну форму розглянутої назви. Якщо за початкову брати **Ар̑нар̑аца*, то виникає думка про по-

¹ Список скорочень див. у кінці статті.

² Див. багатий ілюстративний матеріал у граматиці Ф. Рамовша: *Ramovš F. Historična gramatika slovenskega jezika*. — Ljubljana, 1924. — Knj. 2. — 335 s.

хідність його від назви іншого географічного об'єкта (наприклад, населеного пункту) на зразок *Арънаре (онімізована плюральна форма назви особи за родом діяльності *арънаръ ~ *аръно «вапно»), пор. похідні типу *Івані* > *Іваніця*. Але ця словотвірна модель стала продуктивною вже в період самостійного розвитку окремих слов'янських мов, тому праслов'янська хронологія потамоніма в цьому випадку викликає певні сумніви. Коли ж етимологічною вважати форму *Аръногута, то висновок про глибоку архаїку назви був би логічним уже тільки з огляду на реліктовий характер твірною апелятива (сполучення основи **арън-* з *гута < *гутьъ — part. perf. pass. до *гуть «рити»), що ніде, наскільки нам відомо, не зафіксований. Пор. щодо структури укр. діал. *водоріця* «вир у річці» (СНГТК, 51) < *водоритця < *водо-гуть-ьса.

*Арънѣніса / *Арънѣнікъ: слн. *Арпенік* — притока Сави на захід від Радеч, *Арпенк* — гідрооб'єкт у Мочвир'ї, *Арпенса* — притока Мури. Перелічені форми Ф. Безлай логічно орієнтував на слн. *арно*, ст.-сл. *вапно*, слн. *арпеніса* «місце, споруда, де гасять вапно» (Bezljaj SVI, I, 37–38), пор. ще: серб. *јанненица* (з XII–XIII ст.) «піч для гашення вапна» (ЭССЯ, 1, 72: дефініція **аръно?* / *варъно), схв. діал. *јанненица* «т. с.», «яма для гашення вапна» (СХРС, 302), а також хорв. *Јарпеніса* — топонім (р-н острова Пар) ³. Для гідронімів не знаходимо точних відповідників на інших слов'янських територіях, тому їхня праслов'янська давнина дещо непевна. Проте привертають увагу твірні апелятиви *арънѣніса / *арънѣнікъ спільні для західної частини південнослов'янського ареалу (пор. ще середньовічні топоніми на території Далмації *Ђрпеніса*, *Јарпеніса*, XIII ст. ~ слн. *арно* «вапно»; Bezljaj, I, 5) і східнослов'янської території (: укр. *вапняник*, *вапняніця* «вапняковий шар землі» — ЕСУМ, 1, 329–330). Наскільки нам відомо, у болгарській, македонській та західнослов'янських мовах названі форми (дериваційно залежать від ад'єктива *арън-ѣнъ < *аръно «вапно») не представлені.

*Вєрстніца: слн. *Вєрніца* — притока Лешниці, потік при Польчанах (Bezljaj SVI, I, 84: до adj. **бєр(т)ъно*), серб. *Бєрніца* — назва річок (бас. Південної Морави, Західної Морави, Великої Морави, також в обл. Тамнава; Павловић, 47), хорв. *Brestnica* (*Breznica*, 1339 р.) — притока Сави (Dickenmann, 63), п. *Brzešnica* — гідронім (NWP, 55) ~ болг. *Бєрстніца* — географічна назва (Кюстендилско; БЕР, 1, 85) ~ *бєрстн-іца, пор. варіантне за суфіксом укр. *бєрєстнік* «берестовий ліс» (Грінченко, 52).

*Вєрзь (?): слн. *Brezzi* (?) — потік у Карнійських Альпах (Бодуэн де Куртенэ, 228). Можливо, результат переоформлення *бєрза «бєрєза» як *і*-основи.

*Вѣліга / *Вѣлыга (?): слн. *Bieliga* — назва потоку, гори, пасовиська в долині ріки Дони, раніше заселеної слов'янами, що належали до резіяньського племені (Бодуэн де Куртенэ, 227). Варіантність архетипа зумовлена збігом псл. *і та *у в одному слн. *і*, яке не дозволяє точно визначити суфіксальний вокалізм. У будь-якому випадку назва продовжує апелятив, похідний від прикметника **бѣль(ъ)* «білий», пор. семантично протилежне, проте словотвірно ідентичне *чьрніга / *чьрнуга (?), похідне від ад'єктива **чьрнъ(ъ)* «чорний» (: укр. *Черніга* — гора в р-ні м. Мукачево на Закарпатті; ОАІУМ). Якість голосного в суфіксі можна визначити в друс. *Чьрнігъ* — особова назва (Фасмер, 345: похідне від *чьрнъ* «чорний») < *чьрнігъ.

*Вѣсьніца: слн. *Besnica* (3) — назва приток Сави, Шуїці, Мури, п. *Biešnica* — гідронім. Обидві назви визначені як похідні від *бѣсьнъ < *бѣсь «демон» (Bezljaj SVI, I, 57). В основі назви відповідний апелятив, похідний від **бѣсьнъ(ъ)*. Теоре-

³ *Skok P.* Slavenstvo i romanstvo na Jadranskim otocima. Toponomastička ispitivanja.— Zagreb, 1950.— Knj. 1.— S. 72.

тично ймовірна деривація гідронімного рівня від основи **Věsьl-*, пор. назви типу серб. *Бесна* — річкова назва (бас. Великої та Західної Морави; Павловић, 34), слц. *Besná voda* — водний об'єкт (бас. Турця)⁴.

*Воха: слн. *Voča* — потік, 1335 р. (р-н Ідрії), що нині не існує (Bezljaj SVI, I, 73: як неясне ім'я; припускається можливість читання *Voča*), слц. *Voča* (rivulus *Voča*), *Vacha*, 1285 р., *Bucha*, *Voca*, *Bócza* — потік (Кральовани; Šmilauer, 314). Гідроніми співвідносні з основою дієслова *baxati «бити, стукати» (ЕССЯ, 1, 134) і репрезентують варіантний кореневий вокалізм, наявний в *boxotěti / *boxtěti (ЕССЯ, 2, 163). Імовірність колишнього існування апелятивів *boxъ, *boxa припускає І. Дуриданов, який, розглядаючи групу слов'янських гідронімів з основою *Вох-* / *Вош-* (серед них і словенський), відновлював для них базові *boxъ, **boxa*⁵. Вокалізм *u* в одному з варіантів словацької форми — вторинне явище, зумовлене впливом попереднього губного, що підвищило ступінь лабіалізації голосного *o*. Варіант *Vacha*, ймовірно, існував як паралельний до *Voča*, будучи залежним від *baxati. Форми *Voca*, *Bócza* репрезентують адаптацію слов'янського гідроніма в мадярських документах.

*Bornica: слн. *Branica* (*Breniz*, 1200, die *Wrenitz*, 1758) — притока Випави (Bezljaj SVI, I, 79: зіставлене з дчес. *brána* «земляне укріплення; ворота»), *Branica* — водна назва (територія Боснії)⁶, п. *Bronica* (3) — лімніонім (NWP, 54). Гідронім продовжує структурно тотожний апелятив ~ псл. *borna «захист», «захисна споруда» (семантику континуантів див.: ЕССЯ, 2, 204–206; архетип *bornica тут відсутній). Номінація гідрооб'єкта, напевно, була зумовлена однією з його функцій, із якою його використовувала людина, а саме — функцією природного водного захисту укріплених поселень від набігів. До речі, ця ж обставина змушує припустити ще одну можливість трактування історії *Bornica як деривата з формантом *-ica* від топоніма (ойконіма?) *Borna, хоча хронологія словотвору не обов'язково сягає праслов'янської доби, оскільки може йтися про незалежні відтопонімні утворення в різних слов'янських мовах. Пор. ще безсуфіксне хорв. *Brana* — притока Уни (Bezljaj SVI, I, 79: *Branica*).

**Ви́ча*: слн. *Viča* — права притока Сотли (Bezljaj SVI, I, 93), укр. *Буча* (*Buca*, *Bucz*, *Бучь*; бас. Дніпра), рос. *Буча* (Vasmer I, 239) ~ п. *Bucz* (NWP, 56) — гідроніми, співвідносні з псл. *biča «шум», *bičati «шуміти» (відновлення див.: ЕССЯ 3, 73, 74).

**Ї́цайна(я)*: слн. *Čajna* — назва притоки Зили, для якої пропонують два тлумачення: від *čad*, *čadjьna чи від прикметника *(*ne*)*čajьna*. При цьому друга версія видається переконливішою, оскільки Ф. Безлай наводить явно споріднений матеріал із західнослов'янської території, який не можна пояснити як продовження *čad*, *čadjьna. Пор. п. *Czajna*, *Nieczaj* — гідроніми (Bezljaj SVI, I, 109). Сюди ж (похідні) рос. *Чаен-ка* — річка (Орл. губ.; ТОУАК, 30) < *Чайна та п. *Czajn-ik* — озеро (бас. Вісли; NWP, 64) ~ рос. *Чайная Кимшина* — ойконім (Новг. губ.; Vasmer RGN, X, 40). Отже, в основі наведених назв зберігається прикметник **čajьнь(ь)*, похідний від *čajati, *čajiti se «чекати», «підстерігати» (їх відновлення див.: ЕССЯ, 4, 10–11).

**Ї́ретьсьніца*: слн. *Čremošnjica* — притока Радечі (Bezljaj SVI, I, 120–121), п. *Trzemesznica* (4) — водна назва (NWP, 304). Похідне на *-ica* від **Ї́ретьсьна*,

⁴ Kubišová H. [Rec.:] *Krško J. Hydronymia povodia Turca. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied 2003. 167 s. // Jazykovedný časopis.— Bratislava, 2005.— Roč. 56 (1).— S. 71.*

⁵ Duridanov I. Die Hydronymie des Vardarsystems als Geschichtsquelle.— Köln ; Wien, 1975.— S. 115.

⁶ Dalmacija S. O klasifikaciji i sufiksaciji hidronima Potkozarja // Četrta Jugoslovanska onomastična konferenca (Portorož, od 14 do 17 oktobra): Zb. referatov.— Ljubljana, 1981.— S. 60.

пор. гідроніми типу хорв. *Čremušnja* (*Chermosni, Cherimosni*, 1249 р.) — притока Сави (Dickenmann, 92: до схв. *čremuš* «*Allium ursinum*»), п. *Trzemeszna* (2) — водна назва (бас. Одеру, Вісли; NWP, 304) ~ *čermъ-ьна — ад'єктив, похідний від реконструйованих в ЕССЯ *čermъša / *čermъšь «черемуха, черемша» (ЕССЯ, 4, 68).

***Їудьна**: слн. *Čudna* — назва притоки Камнишкої Бистриці, рос. *Чудня* — гідронім, які зводяться до особової назви *Čudo* (Bezljaj SVI, I, 125), що сумнівно з огляду на словотвір. Тут ідеться про топонімізацію форми жіночого роду **čudьнь(ь)* «дивний, чудовий» (ЕССЯ, 4, 129–130). Сюди ж похідне ст.-рос. *Чюдница*, 1462–1464 рр. — річка у Пехорській волості (АЮБ, 165).

***Їьртмьль**: слн. *Črmlja* — назва приток Любниці, Оплогниці (~ *Črmlja*, 1430 р. — топонім), слц. *Črmel'* — потік (Кошице), співвіднесені з *čьртмьль «червоний», слн. *črmljēn* «т. с.». Звук *l* у словенських формах пояснюється через дисиміляцію *n* (Bezljaj SVI, I, 116). Дерииваційна залежність усіх назв від основи **čьрт-* не підлягає сумніву, проте їхня словотвірна структура тлумачиться дещо по-іншому: маємо справу з похідним із формантом -*ьль*. Ауслат -*lja* у слн. *Črmlja* — явище вторинне, що виникло через вирівнювання за топонімами, похідними з посесивним формантом -*ja* від особових назв із кінцевим -*m*.

***Їьрнава**: слн. *Črnava* — притока Ложниці (Bezljaj SVI, I, 122–123: до *čьртнь «чорний»), п. *Czarnawa* (5), *Czarnawa* (5; бас. Одеру, Вісли та ін.), *Czarnau* (3) — гідроніми (NWP, 64, 65) ~ **čьрнавь(ь)* «чорнуватий, темний» (див.: ЕССЯ 4, 151).

***Дрѣта (?)**: слн. *Dreta* (*Driethbach*; super fluvio *Driete*, 1243 р., die *Driet*, 1340 р., жива діалектна форма *Dretja*) — права притока Савині. Ім'я вважається неясним і зіставляється з хорв. *Dretulja* — річка (Капела), назву якої Т. Маретич пов'язував із рос. *Друть* (за М. Р. Фасмером, із *Drъjuty). Ф. Безлай наводить думку Е. Дікенманна щодо походження словенської форми (орієнтується на *dreta*, *dretva* «застібка черевика» < свн. *drāt* і на особову назву *Dretillo*, 1080 р.; Далмація) і (з долею сумніву) зіставляє зі слц. *Drietoma* (*Driētoma*, *Dřitoma*, *Dřytoma*) — гідронім, *Drietoma* — місцева назва, в яких виділяють дослов'янський суфікс -*ома*. Загальний висновок дослідника — ці назви, вірогідно, є дослов'янським реліктом (Bezljaj SVI, I, 154–155; з літератури див. ще Dickenmann, 106). Формально переліченим назвам відповідає польський гідронім *Dreta* в басейні Одеру (NWP, 73), що, можливо, репрезентує трансформоване *Drzata.

Цей етимологічно складний гідронім можна віднести до групи реліктових індоєвропейських назв водних об'єктів, збережених слов'янським словником і перенесених на нові території під час міграцій слов'янських племен, пор. поширення основи *Dret-*. Його генезу доцільно тлумачити в межах генетичного гнізда з коренем **der-* / **drē-* «здирати; зтягувати; відколювати, відокремлювати» (матеріал див.: Pokorny, 206–211), зокрема, як продовження основи з *t*-розширенням (дієприкметниковий суфікс?), тобто іє. *drētā. Для відновленої лексеми існує форма з варіантним вокалізмом — **drō-t-* (пор. *drō-to-m > днорв. *trođ* «планка, підставка, жердина», свн. *truoder* «планка, жердина»; Pokorny, 207), яка свідчить про правильність реконструкції слов'янського прототипу. Із потенційних близьких онімних відповідників відзначимо рос. *Дретено* — населений пункт і кладовище (Новг. губ.), *Дретно*, *Дретун* — ойконіми (Петерб., Псков. губ.; Vasmer RGN, III, 93) < *drēt-eno / *drēt-ьно, *drēt-unь. Щодо мотивації пор. слов'янську топонімію, залежну від апеллятивної лексики з коренем **der-* / **dor-* / **dьr-* «дерти, рвати» тощо.

***Добьніца**: слн. *Dobrnica* (*Dabernicza*, 1500 р.) — права притока Худині (Bezljaj SVI, I, 139, 140: до *dobьна ~ п. *Dobiernica* — топонім), п. *Dobrznica*, *Dobernitz*, *Dobrzhenica* (3) — водні об'єкти в різних частинах Польщі (NWP, 70–71). Похідне на -*іца* гідронімного рівня від *Dobьна, пор., наприклад,

слн. *Debrin-Bach, Dobryn*, 1243 р. — назва водних об'єктів у долині Мури (Bezljaj SVI, I, 140: до **dobr̥na*).

***Dqbovica**: слн. *Dobovica* — притока Сопоту (бас. Сави; Bezljaj SVI, I, 136: до *dōbъ), *Dimbovița* (Румунія)⁷, п. *Debowica* — гідронім (NWP, 69), рос. *Дубовица* — водна назва (Bezljaj SVI, I, 136: *Dobnica*) ~ *dqbovica, пор. болг. діал. *дъббвица* «дубові дрова» (ЕССЯ, 5, 92; стаття **dqbovъ(jь)*).

***Dqdrežь**: слн. *Dudrež* — притока Больської. Ім'я вважається неясним, ізольованим. Ф. Безлай припускав деривацію від особової назви *Duda (~ ч. *Duda*) з гіпокористичним формантом -r- (Bezljaj SVI, I, 160). Гідронім демонструє ознаки похідного з формантом -ežь від основи звуконаслідувального дієслова **dud(o)rati* (реконструкцію див.: ЕССЯ 5, 150). Можливий місцевий новотвір.

***Dula** (?): слн. *Dula* — права притока Молни, що на старих австрійських картах фігурує у формі *Dullabach*. Назву визначено як неясну, ізольовану, можливо, співвідносну зі слн. *dol* (Bezljaj SVI, I, 160). Формально гідронім схожий з основою *dulěti «товстіти», «горіти», «гнити» (ЕССЯ, 5, 154; словацький та російський матеріал).

***Dup(ь)l'a**: слн. *Duplja* — притока Габерниці (Bezljaj SVI, I, 161: до слн. *dūpǎj* «порожній, пустотілий» і под.), рос. *Дупля* — озеро (Твер. губ.; Vasmer, I, 667) ~ **dup(ь)l'a* «порожнина», «печера», «душло» (див.: ЕССЯ, 5, 159).

***Дьрць** (?): слн. *Dors* (?) — водна назва без локалізації (*fluuius Dors*, 1341 р.), визначена як неясне ім'я. Порівнюється зі слн. *Dornik* — гідронім < *dvorъnikъ (Bezljaj SVI, I, 145). Наведена праформа — лише умовність, оскільки ми не впевнені в точності запису оніма. Можливо, маємо справу зі спотвореним у латиномовному документі похідним (форма типу слн. *darč або *derč) від *dьrčati, пор. слн. *dъrčati* «ковзати, послизнутися», «бігти» і под. (ЕССЯ, 5, 220). Праслов'янська хронологія гідроніма проблематична.

***Edlaja**: слн. *Jela* — потік (Єсениці; Bezljaj SVI, I, 238: до слн. *jěla* «ялина»), п. *Jodla* — водна назва (бас. Вісли; NWP, 127). Прагідронім виник унаслідок субстантивзації в ономастиці прикметника ~ *edla «ялина» (сучасні форми — результат контракції голосних після втрати інтервокального *j*).

***Gadъсь**: слн. *Gadec* — права притока Радолі (Bezljaj SVI, I, 170: від основи *gadъ «гідота, мерзота») ~ рос. діал. *gadéc* «лайливе слово» (СРНГ, 6, 91). В обох словах репрезентоване демінутивне похідне від псл. *gadъ, *gadъ «гідота», «змія» і под. (твірна основа відновлена в ЕССЯ, 6, 81, 82–83).

***Gostjь**: слн. *Goš* — гідронім (бас. Сави), для якого припускається старіша форма *Gošč < *gostъ-jь — посесив від особової назви *Gostъ (Bezljaj SVI, I, 189) ~ п. *Goszcza* (3) — назва озер (бас. Вісли, Одеру; NWP, 92), бр. *Гоца* (*Goszcza*) — озеро (Мін. губ.; Vasmer, I, 508) < *Gostja. Стосовно прикладів уживання *Gostъ власне як антропоніма пор. ч. *Host*, п. *Gosć* (Miklosich, 51).

***Grudъnica**: слн. *Grudnica* — притока Колпи (Bezljaj SVI, I, 203: співвіднесене зі слн. *grūda* «брила, грудка; шар землі»), рос. *Грудница* — назва водного об'єкта (кол. Смолен. губ.), бр. *Грудница* — річка (кол. Могил. губ.; Vasmer, I, 529) ~ *grudъn-ica < **grudъnъ(jь)* «нерівний, з видолинами; жорсткий» (див.: ЕССЯ, 7, 153; **grudъnъ(jь)* I). Реконструкція *grudъnica пропущена у словниках праслов'янської лексики.

***Gubъно** / ***Гъвьпъ**: слн. *Gubno* — назва водної безодні (р-н Заднього Краю), *Gebèn* — притока Мошеника (Bezljaj SVI, I, 205; стаття *Gubno*) ~ рос. *Губной* — водний об'єкт у колишній Курській губернії (Vasmer, I, 542).

⁷ *Poghirc C. L'hydronymie Roumaine // Балканско езикознание. — София, 1974. — XVII / 3. — S. 38.*

У дослідженні Ф. Безлая словенські гідроніми подані в рамках однієї дефініції — *Gubno*, і саме ця форма стає основним об'єктом уваги автора, який пояснює її як наслідок дисиміляції групи *-mn-* > *-bn-* у місцевому рефлексі псл. **gumьno* «тік, гумно». Деталі фонетики варіанта *Gebèn* тут не обговорюються (Bezłaj SVI, I, 205). Гадаємо, що для назви водного об'єкта з безоднею логічніше тлумачення як ад'єктива середнього роду з суфіксальним *-ьп-*, похідного від основи дієслова **gubiti*, але не в етимологічному його значенні «гнути, згинати», а у вторинному «гинути, бути причиною загибелі», власне — **«місце, в якому гинуть»*, пор. (з іншою суфіксацією) укр. діал. поліс. *губиловка* «дуже заболочене місце, драговина» (Черепанова, 67), а також (з іншим вокалізмом) ст.-рос. *Губно* — населений пункт у колишній Новгородській землі (НПК, 3, 119) < **Gubьno*.

Назва *Gebèn* засвідчує топонімізацію короткого прикметника чоловічого роду з кореневим вокалізмом у ступені редукції **gьbьnь ~ *gьbьnoti* (ЕССЯ, 7, 189; **gьbьnьjь*). До речі, ця форма утворює ізоглосу з ч. *hebný* «гнуцький, м'який», діал. *hebno* «швидко», що також сягають **gьbьnьjь* (в ЕССЯ, 7, 189 реконструкція відповідного архетипа ґрунтується лише на згаданих чеських прикладах).

*Gržakь: слн. *Gržak* — притока Браниці. Назва зіставляється із схв. *Grža* — притока Црниці (вірогідно, тут друкарська помилка замість *Grža*, бо далі наведена ономастика із *ž*) і робиться припущення про спорідненість із рос. *грѣза* «мрія, видіння» (< **grьza*; Bezłaj SVI, I, 204–205). На наш погляд, обидві форми логічно кваліфікувати у зв'язку з псл. **gьrgati* (: слн. *grgati* «клекотіти», рос. діал. *гьргать* «стукати» і под.), реконструйованим у спеціальній літературі (ЕССЯ, 7, 208). Розвиток словотвірної структури опорного апелєтива нагадує розвиток **vodj-акь* (: рос. *вождь*) < **vodjь* (: ст.-сл. *вождь* і под.) < **voditi*, тоді доводиться припускати існування форми ***gьržiti*, варіантної до **gьrgati*, на початку словотвірної ланцюжка, тобто **gьržiti* > **gьrža* (: схв. *Grža*) > **gьrž-акь* (: слн. *Gržak*).

*Holdьnikь: слн. *Hladnik* — притока Сави (Bezłaj SVI, I, 208; порівнюється зі слн. *hláden* «прохолодний, холодний; свіжий» та спільнокореневою гідронімією), рос. *Холодник* — водний об'єкт (кол. Смолен. губ.), бр. *Холодник* — гідронім (кол. Вітеб. губ.; Vasmer, V, 48). Пор. ще у Ф. Безлая згадка про відповідний російський гідронім (Bezłaj SVI, I, 208). Топонімізація структурно тотожного апелєтива, похідного з формантом *-икь* від прикметника **holdьnь(jь)* «холодний».

*Xotun'a: слн. *Hotunja* (?) (wasser gen. *Hotynam*, 1500 р.) — права притока Сломського Поточу, *Hotunja* (bach *Hatuna*, 1459 р.) — ліва притока Ложниці, п. *Chotunia* — річкова назва (Bezłaj SVI, I, 213) ~ ч. *Chotouň* (rivulus *Hotunie*, XIV ст.) — потамонім (Bezłaj SVI, I, 213–214) < **Xotunь*. Наведені гідроніми аналізуються як похідні від антропоніма **Chotь*, зокрема, назви типу слн. *Hotenja* (права притока Требуші) виводять із особового імені **Chotěn*, а форми на *-unja* — від гіпокористика **Chotun* (Bezłaj SVI, I, 213–214). Проте останні варто розглядати й серед топонімізованих апелєтивів з основою **xoiěti + -un'*, пор. бр. *Хотынь* — гідронім (бас. Дніпра) < **xot-yni* (ЕССЯ, 8, 85).

*Jьdьrьja, *Jьdьrьica: слн. *Idrijca* (*Hydra*, 1335 р., *Idrisca*, 1337 р.) — права притока Сочі, у верхній течії — *Idrija*, в районі Бачі — *Idria*, 1086 р., *Ledra* (*Edre*, 1254 р., *Idriae*, 1274 р.) — ріка в Хумині (Bezłaj SVI, I, 222–223), п. *Idryca* — потік (пов. Себеський), також як назва притоки ріки Великої, що впадає в озеро Пейпус (SG, III, 243), бр. *Идрица* — озеро, *Идрица* — річка (р-н Вітебська; Bezłaj SVI, I, 223). Етимологічно складні назви, що не раз привертати увагу фахівців (перелік версій походження див.: Bezłaj SVI, I, 222–223). Гадаємо, існують підстави для пояснення наведених форм як питомих елементів слов'янського словника, що їх доцільно відокремлювати від інших індоєвропейських топонімів, з якими їх порівнюють різні дослідники. Варіанти на зразок слн. *Idrija* та

бр. *Идриа* відтворюють *Jь-dьrьja — префіксальне похідне (пор. *jь-verb / *jь-vero, *jь-vьlga; ЭССЯ, 8, 250–252) від основи **дьг-* «дерти, роздирати», граматично оформленої під впливом лексики на -*ьja* типу *oldьja. Решта назв сягає похідного гідронімічного рівня на -*ica* (демінітив), твірна основа при цьому усикається.

*Jьzkonica (?): слн. *Sconica* (?) — у документах XVI ст. невідома нині притока Грачаниці (*Sconiza* (*Sconicha*), 1577 р.; Bezljaj SVI, II, 177: із зауваженням про непевність запису) ~ рос. *Искона* (*Изькона*) — річка в басейні Оки (Смолицкая, 103) < *Jьzkona (субстантивований короткий прикметник жіночого роду?). Гідронімізація відповідного апелятива, похідного з формантом -*ica* від основи **jьz-kon-* ~ *konьsь «кінець» (з топографічним значенням), або деривація онімного рівня від назви географічного об'єкта, пор. вище *Jьzkona.

*Jьzльзьникъ / *Сьльзьникъ (?): слн. *Šlāžinik* (*Lasnich*) — річка, притока Білої (Резія; Бодуэн де Куртенэ, 236). Анлаутне *š-* тут, імовірно, вторинне щодо **S-*, в якому можна вбачати результат фонетичної еволюції слов'янських префіксів **jьz-* або **сь-*. Отже, потамонім відтворює префіксальну форму дієслівної основи (пор. безпрефіксне *lьžiti (*se*) > влуж. *lōžić* «полегшувати, пом'якшувати» та ін.; ЭССЯ, 17, 109: лише у лехітській підгрупі), від якої утворився ад'єктив на -*ьп-*, а згодом — іменник з формантом -*ікь*.

*Klobaša: слн. *Klobaša* — назва притоки Савині, що невідома з інших джерел і не має опорного апелятива. Ф. Безлай посилається на думку Келеміни, який розглядав гідронім як *klobas-ja (Bezljaj SVI, I, 263). Цю форму можна вважати йотовим дериватом від основи, варіантною щодо відновленого в літературі **kolbos-*, пор. звуконаслідувальне *kolbositi (: ч. *klābositi* «п'яткати, теревенити»; ЭССЯ, 10, 121), а також приклади варіантності типу **pold-* / **plod-*, **solp-* / **slop-* і под. Оскільки на словенському ґрунті назва ізольована і, разом з тим, демонструє структуру, властиву слов'янським лексемам, у ній логічно вбачати реліктове діалектне похідне, деєтимологізоване через втрату відповідної групи спільнокореневих апелятивів.

*Коцьна: слн. *Коцьна* — назва правої притоки Верхньої Кокри. Щодо її походження існує кілька поглядів, серед яких найприйнятніша версія Ф. Безлая про похідність від тієї ж основи, від якої утворене слов'ян. *коцань «стеблина, качан» ~ п. *Koczna* — топонім (Bezljaj SVI, I, 269). Слн. *Коцьна* в польському гідроніміконі відповідає *Koczna* (2) (бас. Одеру; NWP, 143). Приклад субстантивації в ономастиці прикметника на -*ьп-* від **кок-* ~ *коцань. В основі номінації, певно, було уявлення про нерівний, викривлений географічний об'єкт.

*Кольніса: слн. *Kolnica* (*Konic*) — гідронім (Згорне Горенсько)⁸, п. *Kolnica* (3) — назва водних об'єктів у різних частинах Польщі (NWP, 144). Прагідронім консервує апелятив на -*ica*, утворений від реконструйованого в спеціальній літературі *kolьna (: ч. *kolna* «легка сільськогосподарська споруда, звичайно на стовпах, відкрита чи закрита; сарай» та ін.; ЭССЯ, 10, 168–169; тільки західнослов'янський матеріал). Мотивація — вказівка на суміжність гідрооб'єкта з господарськими будівлями. Однак не виключено, що твірне **kol-ьп-* репрезентує ранній випадок нерегулярного словотвору прикметника з суфіксом -*ьп-* від *kolo, *kolese «коло» як синоніма до 'вир' (замість нормативного **koles-ьп-*), як у випадку з друг. *кольный* «колесний» (наведене за: ЭССЯ, 10, 169).

*Кьртохъть (?): слн. *Karnahta* — назва лівої притоки Теру в Бенешкій Словенії. Ф. Безлай упевнено визначає гідронім як дослов'янський і навіть дороман-

⁸ Čop D. Narečne in etimološke značilnosti vodnih imen na Zgornjem Gorenjskem // Četrta Jugoslovanska onomastična konferenca (Portorož, od 14 do 17 oktobra): Zb. referatov. — Ljubljana, 1981. — S. 27.

ський (без ранніх фіксацій). Принагідно він згадує думку С. Рутара, що бачив у цій формі первісне **Kornat*, та інші погляди (Bezłaj SVI, I, 253). Однак досить імовірно, що тут маємо справу з фонетично модифікованим варіантом, який сягає **Karmoha* (граматично переоформлене **Karmohet?*) < псл. **kьrmo-xьtь*, утвореного сполученням основ дієслова **kьrmiti* «годувати» та субстантивного **xьtь ~ *xьtēti* «хотіти». Пор. структуру рос. *Березохоть*, ген. -хти — річка (бас. Волги, Яросл. губ.; Vasmer, I, 144) < **berzo-xьtь ~ *berza* «береза». Формальний бік запропонованого пояснення не викликає побоювань з огляду на поширену в слов'янських ідіомах заміну *m > n*, а також словенський діалектний перезвук *o > a*.

*Ležičь: слн. *Ležič* — назва правої притоки Глобачі, походження якої орієнтується на **legč'i, *leqč* «лягти» (Bezłaj SVI, I, 340). Отже, йдеться про похідне за моделлю з суфіксом *-lč-* від **legč'i, *ležati*. Як близький гідронімний відповідник за межами словенської мовної зони наведемо укр. *Леглич (Легинь)*; бас. Дніпра)⁹ із дещо відмінною словотвірною структурою. Зокрема, коли припустити вторинність форми на *-инь* (можливо, наслідок вирівнювання за топонімами з кінцевим *-инь*), *Леглич (*legličь)* репрезентує дериват від основи дієприкметника на *-l ~ *legč'i* (див. про нього: ЭССЯ, 14, 97). Щодо номінації пор. водні назви типу **Poniky, -ъve, *Nikno ~ *niknōti* «схилитися, притиснутися до землі» (див. нижче **Nikno (mēsto)*).

*Lomiga: слн. *Lomig* — гідронім (Резія; Бодуэн де Куртенэ, 236; прочитує як *Ломичь*; цю форму подає зі знаком питання). Графіка назви спонукає до висновку про топонімізацію **lom-iga* (: рос. діал. псков. *ломіги* «нагромадження льоду на річці, озері»; СРНГ, 17, 119), похідного від основи **lomiti, *lomь*. Пор. щодо словотвірної моделі псл. **čepiti* «зачепити» ~ **čep-iga*¹⁰. Сюди ж слн. *Lomig* — пагорб біля підніжжя гори Канина, що також прочитується як *Ломичь* (Резія; Бодуэн де Куртенэ, 230).

*Mačelь: слн. *Macel*, 1400 р., *Metzel*, 1438 р., *Mecsel*, XV ст. (суч. *Macelčica*) — потік (поріччя Крапивниці). У дослідженні Ф. Безлая наведено кілька поглядів щодо генези гідроніма, зокрема: 1) зіставлення з схв. *taca* «кішка»; 2) *Maca* — гіпокористик від *Marija*; 3) *tacič* «жах; душа нехрещеного немовляти»; 4) слн. діал. *taca* «гірська верба» (Bezłaj SVI, II, 5). З огляду на кореневий *a*-вокалізм (*Macel, Macelčica*) та угорський запис *Mecsel*, в якому *cs* за правилами мадярського алфавіту відбиває *č*, видається доцільною реконструкція первісної форми **Mačel*, пізніше зміненої в *Macel* (пор. тенденцію переходу *č > c* у діалектах західної частини південнослов'янського ареалу). Форма **Mačel* закономірно продовжує псл. **Mačelь*, у якому консервується гіпотетичний апелятив, похідний із суфіксом *-el-* від основи **mačati(se)* «макати» (див.: ЭССЯ, 17, 116), **mačiti* (: рос. діал. новг. *máčить* «макати, занурювати у щось»; НОС, 5, 76). Втрата відповідного апелятива й зумовила затемнення внутрішньої форми назви.

Для слн. **Mačel* (< псл. **Mačelь*) існує паралель з кореневим *o*-вокалізмом **močelь / *močel'a* (~ **močiti* «мочити»), збережена в польських гідронімах басейну Одера *Moczal* — озеро, *Moczela* (NWP, 179).

*Mętava: слн. *Metava* — гідронім (р-н Птуйско; пор. також досить старі словенські топоніми на зразок *Metava*, 1265 р. і под.; Bezłaj SVI, II, 18), п. *Mątawa* — гідронім (бас. Вісли; HW, 271), де *ą* може відбивати псл. **ę* в умовах збереження довготи в давньопольську добу. Словенська назва вже була об'єктом уваги дослідників, зокрема Ф. Безлай справедливо розглядав її як похідне від **męsti*,

⁹ Наведене за кн.: Трубочев О. Н. Названия рек Правобережной Украины : Словообразование. Этимология. Этническая интерпретация. — М., 1968. — С. 233.

¹⁰ *Slawski F. Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego // Słownik prasłowiański / Pod red. F. Slawskiego. — Wrocław etc., 1974. — T. 1. — S. 66.*

*męto «плутати» (Bezlej SVI, II, 18; із позначкою «ізольоване ім'я»), тому логічно припускати її залежність від структурно тотожного апелютива. В аспекті типології номінації пор., наприклад, ст.-рос. *Плетеная*, 1567–1568 pp. — річка (територія кол. Рязан. краю; ПКРК, 467), «на р'єчке на *Плетеноу*», 1574–1575 pp. (ПРП, 52) ~ *плетеный* — дієприкметник від *плести* «плести».

***Milony**: слн. *Milon* (?) — потік у Карнійських Альпах (Бодуэн де Куртенэ, 228) ~ п. *Milona* — водна назва (NWP, 177) < *Milona. Псл. *Milony / *Milona сформовані в межах словотвірного гнізда з чільною основою **mil-*, представленною в **milь(jь)* «милий, приємний; дорогий» (значення рефлексів див.: ЭССЯ, 19, 46–48). Проте не варто відкидати можливість зв'язку гідронімів зі спільнокореновими особовими назвами (пор. ч. *Milon, Milun* і под.; див.: Miklosich, 74–75). Зокрема, не виключено, що польський репрезентує родовий належності від *Milon* (пор. відповідний польський антропонім у SNP, 7253), тобто залишок складеного топоніма з еліпсисом другого компонента, яким був якийсь термін географічної номенклатури.

Mьstyni** / ***Mьstynь** (Mьstinjь**?): слн. *Mestinja* (*Mestin, Möstin*) — притока Сотли, in der *Mestin*, 1404 p. — річка. Ф. Безлай припускав імовірність деривації гідронімів від особової назви *Mьstinь — гіпокористик до якогось антропоніма з основою *mьstь (Bezlej SVI, II, 18). Проте можливе варіантне тлумачення суфіксальної частини гідроніма як *-yn-* і реконструкція псл. *mьstyni / *mьstynь ~ **mьstiti(se)* «мститися», *mьstь «помста»¹¹.

***Nikno** (**město**): слн. *Mikno* — притока Воглайни. Гідронім визначено як ізольований з можливістю зв'язку з **-niknoti* «проростати» та відновленням невідомого в топоніміці ад'єктива *nikъno (Bezlej SVI, II, 22). На нашу думку, структуру назви вірогідніше трактувати не як прикметник на *-ъn-* ~ **-niknoti* «проростати», а як дериват від основи *niknoti «схилитися, притиснутися до землі» (елемент *n* — наслідок перерозкладу в словотвірній структурі дієслова, пор. далі *Nyrnikь). Факт відсутності відповідного апелютива свідчить про потенційну давність гідроніма. В основі мотивації назви була вказівка на місце, де потік чи річка зникають під землею (досить поширена морфологічна риса водних об'єктів). Щодо типології номінації пор. співвідносні з *niknoti прагідроніми *Po-niky, *-ъve* ~ слн. *ponikva* «місце, де вода зникає під землею»¹², **Nik-l-ava*¹³, а також польські назви водних об'єктів типу *Ponikly stok, Poniklystok*¹⁴.

***Nyrina** / ***Nyrьna** (?): слн. *Mirna* (*Nirine*, 1016 p., *Nirinae*, 1028 p.) — притока Сави. Вважається, що сучасна назва виникла через дисиміляцію *n-p* > *m-p* у названих вище формах ~ цсл. *нырѣти* «занурюватися, пірнати». Окремо відзначається давність гідроніма (Bezlej SVI, II, 22). Усе це дає підстави для припущення його праслов'янської хронології та відновлення деривата з формантом *-ina* чи *-ьпа* від основи **nyr-*.

***Nyrnikь**: слн. *Mirnik* — гідронім (Бохинь), що розглядається як результат видозміни первісної форми з анлаутним *N-* ~ цсл. *нырѣти, нырати* (Bezlej SVI, II, 23). Ця, загалом переконлива, думка потребує уточнення: гідронім репрезентує

¹¹ Докладніше про цю версію див.: *Ljubič O. I.* До питання про реконструкцію праслов'янського шару похідних із формантами *-yni* / *-ynь* та *-ava* // Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах. — Донецьк, 2007. — Вип. 15. — С. 156.

¹² Форми наведено за кн.: *Шульгач В. П.* Праслов'янський гідронімний фонд (фрагмент реконструкції). — К., 1998. — С. 219.

¹³ *Редьква Я. П.* Гідронімія Західного Поділля : Автореф. дис. ... канд. філол. наук. — Тернопіль, 1998. — С. 12 (із зауваженням про український ареал річок, течія яких має характер «зникання, щезання»).

¹⁴ *Palucki W.* Nazwy miejscowe typu *Białystok, Górnystok, Poniklystok* // *Onomastica*. — Wrocław etc., 1961. — Roč. 7. — S. 53.

псл. **nyrn-ikъ* — дериват від **nyrnŋti* «пірнути», «швидко зникнути» (в ЭССЯ, 26, 65 відновлене на болгарському та східнослов'янському матеріалі, крім білоруського; сюди ж бр. діал. *нырнуць* «пірнути»; СБГ, 3, 238), в якому відбувся перерозподіл морфемної межі, унаслідок чого суфіксальне *n* стало частиною твірної основи.

*Otytaležь: слн. *Otalež* — притока Ідриці в нижній течії. У словнику Ф. Безлая наведено декілька версій щодо походження гідроніма (Bezlej SVI, II, 68–69). Нам же видається перспективним шлях тлумачення цієї назви у зв'язку з основою дієслова **tati*, **tajati*, **tanŋti* «танути», точніше — з його префіксальною формою на **otъ-*. Отже, маємо справу з псл. діал. **otъtaležь* — дериватом із суфіксом *-ež-* від дієприкметника на *-l-* від **otъ-tanŋti* «відтанути» (достатньо логічна мотивація назви річки, яка вбирає воду, що утворюється, коли тане гірський (і не тільки) сніг). Така етимологія знаходить формальну підтримку з боку рос. діал. *таля(е)жное* (сало) «чисте, краще сало, що першим відокремлюється й спливає при витоплюванні», яке у словнику В. І. Даля вміщене в гнізді рос. *таять* (Даль, 393). Фактично, це перший (і головний) крок до його етимології, що передбачає відновлення псл. **taležь-ъnyjь ~ *otъ-taležь*.

Із погляду звукової подібності можна було б спробувати пов'язати слн. *Otalež* із псл. **taliti* (пор. слц. *tálit'sa* «добре харчуватися») ¹⁵, проте відсутність його рефлексів у словенській мові (відновлюється на словацькому матеріалі), а також близький відповідник рос. діал. *таля(е)жное*, споріднений із псл. **tajati*, **tanŋti*, роблять таку версію менш імовірною.

*Patočь (?): слн. *Patocco* — потік і пасовисько у Карнійських Альпах (Бодуэн де Куртенэ, 228). Топонімізація псл. **pa-točь ~ *po-tek't'i* «потекти». Праслов'янська хронологія гідроніма проблематична з огляду на ареал.

Деякі з наведених вище гідронімів зараховані до праслов'янських лише умовно через те, що не мають відповідників за межами словенської території. Однак нові джерела можуть увести в обіг новий фактичний матеріал, який дозволить упевненіше визначити їхню хронологію, тому на сьогодні важливо хоча б загально окреслити коло потенційно архаїчних форм, щоб у майбутньому мати приблизний реєстр праслов'янської гідронімії Словенії. І цей реєстр час від часу буде поповнюватися, корегуватися, уточнюватися.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

АЮБ	— Акты, относящиеся до юридического быта древней России, изд. Археологической комиссии под ред. Н. Калачева.— СПб., 1857.— Т. 1.— 400 с.
БЕР	— Български етимологичен речник / Съст. В. Георгиев, Ив. Гълъбов, Й. Заимов, Ст. Илчев та ін.— София, 1971–2002.— Т. 1–6.
Бодуэн де Куртенэ	— <i>Бодуэн де Куртенэ И. А.</i> Резья и резьяне // Славянский сборник.— Т. 3. Отд. 1.— С. 223–371 (рік не зазначено; вирізка зберігається у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського).
Грінченко	— Словарь української мови / Упоряд. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко.— К., 1907.— Т. 1.— 430 с.
Даль	— <i>Даль В. И.</i> Толковый словарь живого великорусского языка. — М., 1955. — Т. 4. — 657 с.
ЕСУМ	— Етимологічний словник української мови : В 7 т. / За ред. О. С. Мельничука.— К., 1982–2006.— Т. 1–5.
ЭССЯ	— Этимологический словарь славянских языков: Праслав. лекс. фонд / Под ред. О. Н. Трубачева.— М., 1974–2007.— Вып. 1–33.

¹⁵ Див. про це дієслово у кн.: *Варбот Ж. Ж.* Праславянская морфонология, словообразование и этимология.— М., 1984.— С. 35.

- НОС — Новгородский областной словарь / Отв. ред. В. П. Строгова. — Новгород, 1992–1995. — Вып. 1–12; Великий Новгород, 2000. — Вып. 13.
- НПК — Новгородские писцовые книги, изд. Археографического комиссией. — СПб., 1859–1910. — Т. 1–6 и указатель.
- ОАГУМ Павлович — Ономастичний архів Інституту української мови НАН України.
- ПКРК — Павлович З. Хидроними Србије. — Београд, 1996. — 421 с.
- Писцовые книги Рязанского края XVI и XVII в.в., изданные Рязанской Ученой архивной комиссией / Под ред. члена Комиссии В. Н. Сторожева. — Рязань, 1900 — Т. 1. Вып. 2. — 350 с.
- ПРП — Памятники русской письменности XV–XVI вв. Рязанский край / Под ред. С. И. Коткова. — М., 1978. — 237 с.
- СБГ — Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча / Рэд. Ю. Ф. Мацкевіч. — Мінск, 1980–1986. — Т. 1–5.
- Смолицкая — Смолицкая Г. П. Гидронимия бассейна Оки (Список рек и озер) / Под ред. О. Н. Трубочева. — М., 1976. — 402 с.
- СНГТК — Громко Т. В., Лучик В. В., Поляруш Т. І. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини. — К.; Кіровоград, 1999. — 224 с.
- СРНГ — Словарь русских народных говоров / Под ред. Ф. П. Филина и Ф. П. Сороколетова. — Л.; СПб., 1966–2003. — Вып. 1–37.
- СХРС — Сербско-хорватско-русский словарь / Сост. И. И. Толстой. — М., 1957. — 1168 с.
- ТОУАК — Труды Орловской Ученой архивной комиссии. — Орел, 1891. — Т. 3. — 153 с.
- Фасмер — Фасмер М. Этимологический словарь русского языка / Пер. с нем. и доп. О. Н. Трубочева. — М., 1987. — Т. 4. — 560 с.
- Черепанова — Черепанова Е. А. Народная географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья. — Сумы, 1984. — 274 с.
- Bezljaj — Bezljaj F. Etimološki slovar slovenskega jezika. — Ljubljana, 1976–1995. — Knj. 1–3.
- Bezljaj SVI — Bezljaj F. Slovenska vodna imena. — Ljubljana, 1956–1961. — Т. 1–2.
- Dickenmann — Dickenmann E. Studien zur Hydronymie des Savesystems. — Heidelberg, 1966. — Bd 1. — 207 s.
- HW — Hydronimia Wisły: Wykaz nazw w układzie hydrograficznym / Pod red. P. Zwolińskiego. — Wrocław etc, 1965. — Cz. 1. — 457 s.
- Miklosich — Miklosich F. Die Bildung der slavischen Personen- und Ortsnamen. — Heidelberg, 1927. — 354 s.
- NWP — Szulowska W., Wolnicz-Pawlowska E. Nazwy wód w Polsce. Cz. 1. Układ alfabetyczny. — Warszawa, 2001. — 337 s.
- Pokorny — Pokorny J. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch. — Bern; München, 1959. — Bd 1. — 1183 s.
- SG — Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa, 1880–1902. — Т. 1–15.
- SNP — Słownik nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku / Opracował K. Rymut. — Kraków, 2003 (електронна версія).
- Šmilauer — Šmilauer V. Vodopis starého Slovenska. — Praha; Bratislava, 1932. — 564 s.
- Vasmer — Wörterbuch der russischen Gewässernamen / Begr. von M. Vasmer. — Berlin; Wiesbaden, 1961–1969. — Bd 1–5.
- Vasmer RGN — Russisches geographisches Namenbuch / Begr. von M. Vasmer. — Wiesbaden, 1962–1980. — Bd 1–10.

O. I. ILIADI

THE OLD-SLAVONIC HYDRONYMICON OF SLOVENIA. I

The article is devoted to the problems of reconstruction and etymology of Old-Slavonic stratum in hydronymy of Slovenia as the part of the western zone of South-Slavonic area. The publication is the fragment of more capable study in fact.

К е у о р д с : etymology, Old-Slavonic, preform, hydronym, derivate.